

Henk Maassen

h.maassen@medischcontact.nl

@medischcontact

Vaccinatie-proeftuin Israël boekt succes

Een groot deel van de Israëlische bevolking is inmiddels ingeënt tegen covid-19. De eerste resultaten zijn zichtbaar en die zijn bemoedigend.

‘Het vaccineren van de bevolking verloopt hier voorspoedig. Iedereen vanaf 16 jaar wordt nu ingeënt met het Pfizer/BioNtech-vaccin, mits je geen covid-19 hebt gehad. En de resultaten zien er goed uit!’ De recente cijfers geven de van oorsprong Nederlandse huisarts Suzy Meijer, die zich sinds een jaar specialiseert als arts infectieziekten in het Ichilov-ziekenhuis in Tel Aviv, gelijk. Eind vorige week was in Israël al 69 procent van de bevolking minstens eenmaal ingeënt. Als eersten waren alle 60-plussers aan de beurt, omdat ruim 95 procent van de meer dan vijfduizend sterfgevallen door covid-19 in deze groep waren gezien. 80 procent van alle 60-plussers heeft inmiddels al beide doses van het vaccin gekregen. Israël is dankzij deze grote aantallen een proeftuin voor hoe vaccinatie in de ‘echte wereld’ uitpakt.

Suzy Meijer: ‘In tegenstelling tot de eerste paar dagen, toen het nog wat chaotisch was, verloopt de organisatie van de vaccinatie nu goedgestructureerd. Dat komt doordat iedere inwoner van Israël ingeschreven staat bij een van de vier grote zorgverzekeraars. Daar vallen ook de huisartsen en, belangrijk in dit geval, de vaccinatieposten onder. De infrastructuur was er als het ware al. Naar mijn gevoel speelt verder ook de militaire achtergrond van het land een rol: Israël heeft geleerd op momenten van grote crisis snel en goedgeorganiseerd actie te ondernemen.’ Dat, en het feit dat het land een sterk gedigitaliseerd gezondheidssysteem kent, stelde Israël in staat een gunstige deal te sluiten met vaccin-producent Pfizer: het land levert het bedrijf een constante stroom gegevens over de impact van de vaccinatie in ruil voor een constante aanvoer van vaccins.

Aanwijzingen voor effectiviteit

De resultaten lijken tot dusver bemoedigend: het Israëlische ministerie van Gezondheid maakte afgelopen week bekend dat er van half januari tot begin februari een daling was geweest van 41 procent in het aantal bevestigde covid-19-infecties in de groep 60-plussers, en een

daling van 31 procent in ziekenhuisopnames. Ter vergelijking: onder mensen van 59 jaar en jonger – van wie iets meer dan 30 procent inmiddels is gevaccineerd – daalden die aantallen met respectievelijk 12 en 5 procent.

Nog meer aanwijzingen voor de effectiviteit komen uit een Israëlisch onderzoek dat als preprint is verschenen: daarin werden 350 duizend mensen 13 tot 24 dagen gevolgd na de eerste dosis van het Pfizer/BioNTech-vaccin. De cumulatieve incidentie van SARS-CoV-2-infectie bleek 0,57 procent over de eerste twaalf dagen en daalde naar 0,27 procent in de volgende twaalf dagen. Britse onderzoekers die deze cijfers opnieuw bekeken, concluderen dat de werkzaamheid van het vaccin ‘vrijwel nul was op dag 14, maar toen steeg tot ongeveer 90 procent op dag 21, voordat het afvlakte’. Een enkele dosis werkt kennelijk al beschermend, ofschoon het tot 21 dagen kan duren om dat te bereiken.

Niet door lockdown

Toch bleef de vraag nog boven de markt hangen of de daling van het aantal ziektegevallen en ziekenhuisopnames uitsluitend te danken is aan de inzet van vaccins. In januari legde de Israëlische regering immers een strenge, landelijke lockdown op. Eran Siegel, computerwetenschapper en bioloog (Weizmann Institute of Science, Rehovot), keek samen met collega’s nog eens goed naar de cijfers en weet het nu (bijna) zeker: vaccinatie heeft de afname van het aantal ziektegevallen en ziekenhuisopnames bij ouderen veroorzaakt, omdat die dalen groter waren en eerder voorkwamen in die leeftijdsgroep dan bij jongere mensen. Bovendien was het verschil in aantal ziektegevallen tussen mensen ouder dan 60 jaar en jongere mensen het meest uitgesproken in steden waar minstens 85 procent van de ouderen begin januari hun eerste vaccinatiedosis hadden gekregen. Volgens Segal – die hier een serie tweets aan wijdde – waren die trends niet te zien tijdens de nationale lockdown in september, dus voordat er van vaccinatie sprake was.

Zojuist als preprint gepubliceerd Israëlisch onderzoek voegt daar nog aan toe dat

mensen die besmet raakten met SARS-CoV-2 nadat ze één dosis van het Pfizer-vaccin hadden gekregen, ongeveer vier keer minder virus bij zich droegen dan niet-gevacineerde mensen die het virus hadden opgelopen. Dat duidt dus op een lagere besmettelijkheid, wat verder bijdraagt aan de impact van de vaccinatie op de verspreiding van virussen.

Britse variant

Maar ook in Israël is er inmiddels een kaper op de kust: de Britse variant van het coronavirus (B.1.1.7) ruikt er razendsnel op. Dat de laatste cijfers weliswaar een afname van het aantal nieuwe ziektegevallen laten zien in de leeftijdsgroep van 50 jaar en jonger, maar een stijging van het aantal ziekenhuisopnames en ernstige ziekte met respectievelijk 15 en 29 procent, is mogelijk daaraan te wijten. Kinderarts dr. Liesbeth Luurs, die ook haar wortels in Nederland heeft en werkt in een kliniek in Ashkelon, is er zelfs van overtuigd: ‘De Britse variant steekt veel meer kinderen aan en kinderen worden er zieker van.’ De meeste patiënten die momenteel in het ziekenhuis belanden zijn niet gevaccineerd.

‘Sinds twee weken worden ook kinderen tussen 12 en 16 jaar ingeënt’

Het lijkt er dus op dat het Pfizer-vaccin ook goed werkt tegen de Britse variant. Luurs: ‘Sinds twee weken worden daarom ook kinderen tussen 12 en 16 jaar met een risicoprofiel, zoals obesitas, epilepsie, een ontwikkelingsstoornis of een chronische longziekte, ingeënt.’ Ze juicht dat toe, hoewel deze kinderen geen deel uitmaakten van de trial op basis waarvan het Pfizer-vaccin is goedgekeurd. Er is nog een reden om kinderen in te enten, meent ze: ‘Ik heb nogal wat kinderen tussen 12 en 16 jaar gezien met nawerkingen van de ziekte, zoals bloed in de ontlasting en pijn in de botten, zelfs nadat ze vrijwel zonder symptomen covid-19 hadden doorgeemaakt. Ik kan het niet hard bewijzen

maar ik vermoed dat dit door de infectie komt.’

Vaccinatiescepsis

Ook in Israël bestaat onder sommige groepen scepsis ten opzichte van vaccinatie. Meijer noemt met name ultraorthodoxe joden en delen van de Arabische bevolking. ‘Onder hen vonden we tot nu toe ook de grootste haarden van besmetting,’ Liesbeth Luurs: ‘Er zijn mensen die zeggen: als God het wil dat ik het krijg dan moet dat maar. Maar er zijn ook antivaxers die menen dat vaccinatie leidt tot auto-immuunproblemen. En vandaag nog zei iemand tegen me: “Ik denk dat Israël door Pfizer is gekozen om als proefkonijn te dienen voor de gehele wereld en ik doe daar niet aan mee.” Tja, daar kan ik weinig tegen doen.’

Het Israëlische ministerie van Gezondheid kondigde aan dat iedereen een week na de tweede vaccinatie een ‘groene pas’ krijgt, die toegang geeft tot bijvoorbeeld bezoek aan de sportschool. Mogelijk dat dit twijfelaars en onwilligen kan aanspreken. Maar Suzy Meijer durft niet goed in de toekomst te kijken: ‘Ik hoop en denk

dat we dankzij vaccinatie ons normale leven weer enigszins terug zullen krijgen. Maar of zo’n groene pas daaraan bijdraagt, weet ik niet. Je weet ook niet welke eventuele varianten van het virus zullen opduiken en wat die gaan doen. Ik merk wel dat mensen die gevaccineerd zijn, wat lakser omgaan met de beperkende maatregelen. Dat is ook heel begrijpelijk. Na drie zware lockdowns in dit land hebben de mensen er genoeg van.’ ■

web

Verwijzing naar de bronnen van dit artikel en een kort kader over de toestand in de Palestijnse gebieden vindt u bij dit artikel op medischcontact.nl.